

LIÊN

CK.0000065007

HỌC LỊCH SỬ VIỆT NAM
HỌC KHOA HỌC VÀ KỸ THUẬT BẮC GIANG

THÂN NHÂN TRUNG

"Hiên tài
là nguyên khí
quốc gia"

GUYÊN
C LIỆU

92

NHÀ XUẤT BẢN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA

**Biên mục trên xuất bản phẩm
của Thư viện Quốc gia Việt Nam**

Thân Nhân Trung: "Hiền tài là nguyên khí quốc gia" /
Nguyễn Minh Tường, Vũ Khiêu, Đinh Xuân Lâm... - H. :
Chính trị quốc gia, 2013. - 288tr. ; 21cm

ĐTTS ghi: Hội Sử học Việt Nam; Hội Liên hiệp các hội
Khoa học - Kỹ thuật tỉnh Bắc Giang

1. Thân Nhân Trung, Danh thần Triều Lê, 1419-1499,
Việt Nam 2. Tư tưởng 3. Sự nghiệp 4. Tác phẩm văn học
5. Di tích lịch sử

959.7026092 - dc14

CTG0040p-CIP

Mã số: $\frac{9(V)(092)}{CTQG - 2013}$

HỘI KHOA HỌC LỊCH SỬ VIỆT NAM
LIÊN HIỆP CÁC HỘI KHOA HỌC VÀ KỸ THUẬT BẮC GIANG

THÂN NHÂN TRUNG

"Hiên tài
là nguyên khí
quốc gia"

NHÀ XUẤT BẢN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA - SỰ THẬT
HÀ NỘI - 2013

LỜI NHÀ XUẤT BẢN

Trong lịch sử các triều đại phong kiến Việt Nam, thời Lê Thánh Tông thế kỷ XV được đánh giá là một trong những thời đại phát triển huy hoàng nhất. Đây cũng chính là thời đại xuất hiện nhiều danh thần nổi tiếng trong lịch sử Việt Nam; trong đó có một nhân vật đặc biệt với một tư tưởng đã xuyên suốt và vang danh muôn đời “Hiển tài quốc gia chi nguyên khí”, đó chính là danh nhân văn hóa Thân Nhân Trung - một nhà chính trị, một nhà văn hóa, một “lương thân” dốc hết sức cho sự nghiệp giáo dục - đào tạo của nước nhà. Thân Nhân Trung đã tham gia vào bộ máy chính quyền phò giúp vua Lê Thánh Tông phát triển đất nước, gây dựng, đề cao việc phát triển nhân tài. Đồng thời, ông cũng nhận mạnh nhiệm vụ của kẻ sĩ đối với đất nước sau khi nhận áo mũ, cân đai, biển vàng.

Đánh giá về vai trò và tầm ảnh hưởng của ông, nhiều nhà nghiên cứu cho rằng, với tư tưởng trọng hiền tài, “Thân Nhân Trung đã thổi bùng niềm khao khát mãnh liệt được vinh danh trên bia đá, được phò tá minh quân, được cùng nhà vua xướng họa cho kẻ hậu thế”, “xứng đáng là người đứng đầu trong đám văn thần nổi danh của triều Lê,

góp phần đưa đất nước phát triển thịnh trị vào nửa cuối thế kỷ XV trên đất kinh thành Thăng Long”.

Để bạn đọc hiểu rõ hơn về tư tưởng, sự nghiệp và những đóng góp của danh nhân văn hóa Thân Nhân Trung tại thời đại mà ông sinh sống cũng như đối với các thời đại sau ông, Nhà xuất bản Chính trị quốc gia - Sự thật xuất bản cuốn sách *Thân Nhân Trung: “Hiền tài là nguyên khí quốc gia”* do Liên hiệp các hội khoa học và kỹ thuật tỉnh Bắc Giang phối hợp với Hội Khoa học lịch sử Việt Nam tổ chức biên soạn. Cuốn sách là tập hợp các bài viết, tham luận tại Hội thảo khoa học “Thân thế, sự nghiệp Tiến sĩ Thân Nhân Trung” trình bày, phân tích về con người, tư tưởng, tác phẩm của danh nhân văn hóa thế kỷ XV này. Các trích dẫn của sách được lấy theo nhiều nguồn tư liệu khác nhau.

Nội dung cuốn sách gồm ba phần:

Phần thứ nhất: Tư tưởng và sự nghiệp.

Phần thứ hai: Tác phẩm văn chương và những ghi chép về Thân Nhân Trung.

Phần thứ ba: Quê hương và các di tích gắn với Thân Nhân Trung.

Xin trân trọng giới thiệu cuốn sách đến bạn đọc.

Tháng 5 năm 2013

NHÀ XUẤT BẢN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA - SỰ THẬT

Đề dẫn

**PHÁT HUY TRUYỀN THỐNG QUÊ HƯƠNG
TIẾN SĨ THÂN NHÂN TRUNG, XÂY DỰNG
TỈNH BẮC GIANG GIÀU ĐẸP, VĂN MINH¹**

Bùi Văn Hạnh*

Hôm nay, Liên hiệp các hội khoa học và kỹ thuật tỉnh Bắc Giang phối hợp với Hội Khoa học lịch sử Việt Nam tổ chức Hội thảo khoa học: "*Thân thế, sự nghiệp Tiến sĩ Thân Nhân Trung*" - một hiền tài của đất nước. Đây là hội thảo rất có ý nghĩa đối với đất nước cũng như tỉnh Bắc Giang. Thay mặt Tỉnh uỷ, Hội đồng nhân dân, Ủy ban nhân dân tỉnh, tôi xin nhiệt liệt chào mừng các nhà khoa học, các vị đại biểu, khách quý và đại diện dòng họ Tiến sĩ Thân Nhân Trung về dự Hội thảo khoa học này.

---

* Ủy viên Ban Thường vụ Tỉnh uỷ, Phó Chủ tịch Ủy ban nhân dân tỉnh Bắc Giang.

1. Bài phát biểu khai mạc hội thảo khoa học *Thân thế, sự nghiệp Tiến sĩ Thân Nhân Trung*.

Kính thưa các nhà khoa học và các vị đại biểu!

Tiến sĩ Thân Nhân Trung, tự là Hậu Phủ, người làng Yên Ninh (tên Nôm là làng Nénh), xưa thuộc huyện Yên Dũng, trấn Kinh Bắc, nay thuộc xã Hoàng Ninh, huyện Việt Yên, tỉnh Bắc Giang. Làng Yên Ninh là một vùng đất nổi tiếng một thời, có truyền thống khoa bảng (10 người đỗ đại khoa thời phong kiến) mà người khai khoa là Thân Nhân Trung. Thân Nhân Trung đỗ Tam giáp Đồng Tiến sĩ xuất thân, làm quan vào thời kỳ thịnh trị nhất của vương triều Lê Sơ, thời vua Lê Thánh Tông.

Thân Nhân Trung được vua Lê Thánh Tông hết mực tín nhiệm, trọng dụng tài năng. Ông được triều đình tin cậy giao cho các trọng trách đầu triều như Lễ bộ Thượng thư, rồi Lại bộ Thượng thư, Chưởng Hàn Lâm viện kiêm Đông các Đại học sĩ, Quốc Tử Giám Tế tửu, Nhập nội phụ chính. Lê Thánh Tông lập Hội Tao Đàn, tự xưng là Tao Đàn Đô Nguyên súy, lựa chọn 28 văn thân làm thành viên, gọi là “Tao Đàn nhị thập bát tú” (28 ngôi sao trên Tao Đàn), thì Thân Nhân Trung được cử làm Tao Đàn Phó Nguyên súy.

Thân Nhân Trung là một trong số không nhiều những bậc danh nho của đất Việt đã để lại cho hậu thế một tư tưởng nổi tiếng “*Hiên tài quốc gia chi nguyên khí*” (Hiên tài là nguyên khí của quốc gia). Đó là câu nói của Thân Nhân Trung trong bài văn bia khoa Nhâm Tuất, niên hiệu Đại Bảo thứ 3 (1442), được dựng vào năm Hồng Đức thứ 15 (1484): “*Hiên tài là nguyên khí*

của quốc gia, nguyên khí thịnh thì thế nước mạnh mà hưng thịnh. Nguyên khí suy thì thế nước yếu mà thấp hèn. Vì thế các bậc thánh đế, minh vương không đời nào không coi việc giáo dục nhân tài, kén chọn kẻ sĩ, vun trồng nguyên khí quốc gia làm công việc cần kíp đầu tiên”.

Tư tưởng của ông đến nay còn nguyên giá trị không những đối với sự nghiệp giáo dục - đào tạo nước nhà mà còn đặc biệt có giá trị đối với việc trọng dụng nhân tài của Đảng và Nhà nước ta. Nghị quyết Trung ương 3 khoá VIII của Đảng về công tác cán bộ trong thời kỳ công nghiệp hoá, hiện đại hóa là minh chứng rõ nét nhất khẳng định tư tưởng của ông đến nay còn nguyên giá trị.

Kính thưa các nhà khoa học và các vị đại biểu!

Bắc Giang là mảnh đất văn vật được biết đến bởi sông Lục, núi Huyền đã đi vào thơ ca thấm đượm tình người, đồng thời là phen dậu phía bắc của Thủ đô Hà Nội. Trong những năm kháng chiến chống thực dân Pháp, đế quốc Mỹ, nhân dân Bắc Giang với truyền thống “thóc không thiếu một cân, quân không thiếu một người” cùng nhân dân cả nước nhất tề đứng dậy đánh đổ thực dân, đế quốc, giải phóng quê hương, đất nước. Ngày nay trong thời kỳ đổi mới, mặc dù còn gặp nhiều khó khăn, thách thức, nhưng với truyền thống đoàn kết, chung lòng của cấp uỷ, chính quyền và sự đồng thuận của nhân dân, trong những năm qua, kinh tế của tỉnh liên tục tăng trưởng với tốc độ khá, cơ cấu chuyển dịch tích cực. Tốc độ tăng trưởng kinh tế năm 2010 đạt 9,3%,

sản xuất công nghiệp - thủ công nghiệp phát triển khá, tốc độ tăng trưởng đạt 23,9%, gấp 2,9 lần so với năm 2005. Một số khu, cụm công nghiệp được tập trung đầu tư xây dựng, toàn tỉnh có 5 khu công nghiệp với quy mô 1.209 ha. Ứng dụng khoa học, công nghệ vào sản xuất và đời sống được coi trọng, từng bước trở thành động lực đóng góp vào sự phát triển kinh tế - xã hội ở địa phương. Sự nghiệp văn hoá, thể thao, thông tin - truyền thông tiếp tục phát triển, góp phần xây dựng môi trường văn hoá lành mạnh, nâng cao đời sống vật chất, tinh thần cho người dân. Đặc biệt, sự nghiệp giáo dục - đào tạo đạt được những kết quả tích cực, mạng lưới trường lớp phát triển mạnh, tỷ lệ học sinh tốt nghiệp trung học phổ thông bình quân đạt 97,8%; việc kiên cố hoá trường, lớp học, xây dựng trường chuẩn quốc gia được quan tâm. Năm 2010, tỷ lệ phòng học bậc phổ thông được kiên cố hoá đạt 96,6%. Giáo dục Bắc Giang luôn đứng từ thứ 10 đến 15 cả nước.

Có được kết quả trên đây ngoài sự không ngừng nỗ lực phấn đấu của cấp uỷ, chính quyền, sự đồng thuận của nhân dân thì truyền thống hiếu học của quê hương chính là nguồn lực hun đúc nên sự thành công đó. Bắc Giang có truyền thống hiếu học - điều đó đã được khẳng định trong lịch sử cũng như thực tiễn hiện nay, đó là đất học Yên Dũng, Hiệp Hòa, Việt Yên đã sinh ra Trạng nguyên Giáp Hải, Tiến sĩ Đào Sư Tích... và hơn hết là Tiến sĩ Thân Nhân Trung - người con tiêu biểu của Bắc Giang.